

LBRIS

We know
books

SONSOLES ÓNEGA

**FIICELE
SLUJITOAREI**

Traducere din limba engleză
OANA BARBU

LITERA
București

LBRIS

We know
books

Partea întâi

PUNTA DO BICO, februarie 1900

CAPITOLUL 1

Există povești care rămân ascunse secole la rând și care merită să fie spuse. Povești despre familii care dispar odată cu morții lor, îngropate sub cenușa acestora. Povestea care începea să se țeară în spatele zidurilor conacului Espiritu Santo este una dintre ele.

Până acum, nimeni nu îndrăznise să o scrie.

Deși zbura ca un pescăruș.

Când domnul și doamna Valdés își terminară cina, mirosul de estuar intră în salonul de luat masa și îi urmări până în salonul cu șemineu, acolo unde Doña Inés simțea frigul nașterii.

Se agita de câteva zile, dar nu se așteptase să se întâmple atât de curând. Nașterea așteptată era cea a Renatei, care era căsătorită cu Domingo, un cuplu de simpli muncitori de pe pământurile conacului Espiritu Santo.

Presupunerea că Don Gustavo Valdés știa ce urma să se întâmple în câteva ore avea să rămână așa, doar o presupunere. În realitate, nimeni nu putea confirma ce avea să se întâmple după acea noapte, una ploioasă, ca toate nopțile de februarie în Punta do Bico din provincia Pontevedra.

Vântul de nord zguduia ferestrele și amenința să le spargă cu loviturile sale furioase. Don Gustavo puse bușteni în șemineu și se scufundă în lectura unui articol despre cultivarea sfeclei

de zahăr, care, de ceva vreme încoace, se dezvăluise a fi un tubercul interesant pentru producția de zahăr.

Doña Inés îi spuse că avea contractii, dar soțul ei nu-i acordă nici o atenție și nici nu observă purpura din orbitele ochilor ei și cât de jos i se lăsase burta spre coapse. Stând departe unul de altul – el în fotoliul său, ea în altul tapițat, asortat –, nu putea nici să își dea seama că Doña Inés ardea de febră.

– Nu mă simt bine, Gustavo, spuse ea din nou.

Soțul ei își ridică privirea din ziar.

– Mergi la culcare, dragostea mea! Vin și eu imediat!

Doña Inés își privi soțul și-l văzu atât de absorbit de *El Faro*, încât îl lăsă în pace. Ieși din cameră și-și băgă nasul în bucătărie pentru a o ruga pe Isabela, menajera, să-i pregătească un ceai fierbinte.

– Dar nu știu dacă voi putea să-l beau. Simt că mor.

– Ce s-a întâmplat, doamnă?

– Mă doare aici. Arată cu degetele spre partea de jos a burții.

Mă simt de parcă m-ar tăia ceva pe burtă.

– Mergeți în camera dumneavoastră, urc eu să vă aduc un ceai de mușețel.

– Nu mușețel, Isabela. Adu-mi un ceai de tei.

– De tei?

– Da, Isabela, de tei. Jaime doarme?

– Da, doamnă. Ca un îngeraș. Nu vă faceți griji pentru copil!

Mergeți sus, vin imediat! Nu arătați prea bine.

– Dar Renata?

Doamna întrebă de cealaltă menajeră pentru că înainte de a se culca îi plăcea să verifice personalul.

– A intrat în casă la șase seara.

– Și nu a mai ieșit?

– Nu, doamnă.

– Știi ceva de Domingo?

– Probabil este la birt, răspunse Isabela.

Doña Inés simți o înțepătură în stomac care o făcu să se aplece spre podea.

– Ce rău mă simt! Cred că se va naște azi.

– Oh, nu, doamnă! Nu spuneți așa ceva! E duminică. Și nu i-am spus moașei. Nu ar avea timp să vină tocmai de la Vigo! E duminică! repetă îngrijorată.

– Oare doctorul Cubedo doarme?

– Nu am cum să știu, doamnă. Dar știți că doctorul Cubedo nu asistă la nașteri.

– Nu contează. Du-te și adu-l, te rog!

– Și unde ar trebui să-l caut la ora asta?

– Nu știu, probabil e acasă, răspunse Doña Inés.

Ținându-și burta cu ambele mâini, reuși să urce scările care duceau la dormitorul principal, se întinse pe pat și începu să simtă contractii ciudate. Nu semănau deloc cu cele care anunțaseră sosirea primului ei copil, Jaime, cu un an înainte. Erau ascuțite și pulsatile. Băgă mâna sub burtă și o scoase însângerață.

– Isabela! Isabela! Nu mai e timp de pierdut!

– Doamna strigă așa? întrebă Don Gustavo speriat.

Aruncă ziarul pe podea și o luă la fugă pe scări, în timp ce Isabela, fără să-i răspundă stăpânului ei, plecă în grabă să-l caute pe doctorul Cubedo. Îl găsi în pijama și pe punctul de a se băga în pat.

– Doctore, trebuie să veniți la conacul domnului și doamnei Valdés. Doña Inés a intrat în travaliu, e pe moarte!

– Exagerezi, femeie!

– Nu exagerez deloc! Zice că se simte ca și cum i s-ar deschide burta. Încă nu i-a venit sorocul, doctore! Grăbiți-vă, pentru numele lui Dumnezeu!

– Cât mai are?

– Cel puțin trei săptămâni!

– Conform calculelor tale...

– Da, domnule. Conform calculelor mele.

Atât de mult insistă menajera, încât doctorul ieși în hainele pe care le avea pe el. Abia avu timp să-și arunce o haină pe umeri și să-și ia servieta, uitând umbrela pentru a se apăra de ploaia neîncetată. Noroiul de pe drum îi împiedică să alerge, fiindcă riscau să alunece, iar doctorul Cubedo nu avea chef de sperieturi. Căinii lătrară și pisicile fugiră când auziră scârțâitul porții conacului. Urcară treptele două câte două, uzi până la piele și îmbibând lemnul cu fiecare pas. În camera domnului și doamnei Valdés, Don Gustavo privea îndurerat la picioarele patului în care Doña Inés intrase în durerile facerii.

– Pentru numele lui Dumnezeu, doctore Cubedo, salvați-mi soția! suspină el.

– Nu-mi spuneți asta, Don Gustavo, nu e decât un travaliu.

– Acest travaliu merge prost, spuse stăpânul casei.

Doctorul își făcu cruce, își scoase hainele ude și își puse o cămașă uscată și o pereche de pantaloni de-ai lui Don Gustavo, care erau prea mari pentru el. Doctorul Cubedo era un sac de oase, cu stomacul lipit de șira spinării, care nu reușea să se îngrașe.

– Unde este baia? Trebuie să mă spăl pe mâini.

Isabela îl conduse pe doctor înăuntru.

– Ascultă, fetițo! Fierbe niște apă și adu-mi-o când e caldută, îi ordonă el în timp ce se spăla. Ieși din baie cu mâinile încă picurând, se apropie de Doña Inés și simți cu vârful buzelor că ardea. Trebuie să o dezbrăcăm. Trebuie să o scăpăm de febra asta.

O dezbrăcă pe doamna casei, care stătea între Don Gustavo și doctor – care ajută cât putu, pentru că nu era nici timp, nici loc pentru pudoare.

– Acoperiți-o cu un cearșaf subțire și cereți-i servitoarei niște haine vechi.

– Doctore, sângerează, murmură Don Gustavo când văzu un fir de sânge maroniu între picioarele ei.

Cubedo ceru ajutorul altei servitoare, dar stăpânul spuse că, fiind duminică, Renata se retrăsese deja.

– Dar este o urgență, insistă doctorul.

– Este duminică și se odihnește, replică Don Gustavo cu emfază.

Isabela, care îl auzise în timp ce intra cărând ligheanul cu apă fiartă, simțea cum îi curgea furia prin vene, dar nu spuse nimic pentru că, la urma urmei, și ea era o servitoare a aceluia conac și nu voia să-și riște slujba.

Doctorul Cubedo alerga de colo-colo, dându-i ordine Isabelei.

– Adu apa aici, adu alcoolul ca să dezinfectez, adu-mi servieta, adu...

– Vin, doctore, vin!

– Moașa nu poate să vină din Vigo? o întrebă doctorul.

– Nu poate, nu, se plânse Isabela.

Cubedo se simți atât de neajutorat încât o trimise la conacul Sardina.

– Servitoarea lor se pricepe la nașteri, spuse el.

– La animale, doctore! exclamă fata.

– Ce naiba mai contează acum?

– Și este oarbă!

Isabela nu putea concepe că acea servitoare era soluția.

Don Gustavo refuză de trei ori cu o furie pe care numai el o putea justifica.

– Nu, nu, nu! În nici un caz. Nimeni care provine de la acel conac nu va intra în această casă.

– Domnule Valdés, nu avem de ales. Am nevoie de ajutor! strigă doctorul. Oarbă, chioară, cum o fi!

Don Gustavo ieși din cameră, dar câteva minute mai târziu se întoarse cu buzele strânse. Din gura lui ieșiră doar două cuvinte:

– Să vină!

Isabela zbură să o caute înainte ca doctorul să dispere. Doña Inés avea pupilele dilatate și chiar și părul părea că îi încărunțise

brusc. Menajera îi desfăcuse cocul, iar părul îi căzuse până la umeri.

– Doamnă, respirați, respirați adânc!

Dar Doña Inés nu putea decât să strige de durere și să-și muște articulațiile degetelor ca să suporte. Burta îi era tare ca piatra.

– Nu-mi place spuma asta de sânge, spuse doctorul.

– Ce vreți să spuneți? îl întrebă Don Gustavo.

– Nu e ceva obișnuit, dar se întâmplă.

Lui Don Gustavo nu-i păsa dacă era ceva obișnuit. El voia doar să știe ce naiba însemna că sângele era spumos și dacă soția lui putea să moară.

– Doctore...

Doctorul pregătea o injecție.

– Doctore, insistă el, o să moară?

Cubedo ridică privirea și se uită la el ca și cum ar fi conjugat un verb blestemat.

– Să nu-mi mai puneți niciodată această întrebare.

Don Gustavo se apropie de pat, iar soția lui îl privi în ochi cu tristețea nenorocirii. Stăpânul casei începu să deruleze întâmplările din viața lui ca și cum timpul se scurgea, ca și cum viitorul ar fi fost sumbru, ca și cum indisponibilitatea soției lui ar fi provocat această insuportabilă penitență. Păcatul lui fusese că se lăsase învins de instinct. Dar fusese cu Renata.

„Doar cu ea!” îi răcnea conștiința.

– Dă-mi mâna, Gustavo!

Chiar și vocea doamnei Inés îi părea necunoscută.

Îi duse degetele la gură pentru a le săruta și își aminti de primele nopți în același dormitor, în care își consumaseră dragostea cu care viața îi binecuvântase.

– Doña Inés, o să-ți fac o injecție cu un coagulant.

Doctorul Cubedo rupse tăcerea din cameră, dar Don Gustavo încetase să mai asculte. Nu bănuise niciodată că trebuia să-și răscumpere vina sau că avea să simtă condamnarea

în viață fiind. Nu că ar fi vrut să se scuze, dar putea să jure pe toți morții lui din Cuba că nu încetase niciodată să o iubească pe Inés din prima zi în care o văzuse, când aceasta avea doar 16 ani, proaspătă ca zorii zilei. Dar ecourile celeilalte femei, țipetele ei de plăcere, răsunaseră între pereții conacului.

– Doña Inés, sângerarea pare să fie sub control. O să bag mâna să văd cum vine copilul. Respirați adânc! Doctorul avu nevoie doar de câteva secunde pentru a confirma că bebelușul era întors. De ce naiba nu vine menajera familiei Sardina? bombăni el.

Își pierduse aspectul îngrijit și eleganța cu acea cămașă uriașă suflecată până la coate și cu pantalonii răsuciți de două ori în talie.

În acel moment, Isabela intră în cameră împreună cu moașa de animale. Ude learcă, femeile arătau ca două fantome străvezii. Doctorul și stăpânul se speriară, văzându-le ca pe o apariție nefastă.

– Doamne ferește! strigă doctorul. Sunteți înspăimântătoare!

Moașa, pe nume Mariña, se apropie de pat și își fixă privirea asupra doamnei. Își așază mâna pe burta ei, o lăsă să-i alunece până între picioare și, printr-un gest nepotrivit unei servitoare, îl îndepărtă cu o palmă pe Cubedo.

– Lasă-mă pe mine! spuse ea.

– Făptura vine cu picioarele, spuse doctorul.

– Nu mai spuneți?! Văd asta dintr-o singură privire. Mariña începu să îi organizeze cu o pricepere nesperată: Isabela, deschide ferestrele, e o concentrare de demoni aici! exclamă ea. Doctore, masează burta în sensul acelor de ceasornic.

Tânăra își scoase hainele ude, ceru o cămașă de noapte sau ce aveau la îndemână și îngenunche la picioarele patului. Avea față de copilă, nici măcar de adolescentă, mâinile ca de cârțiță și privirea aceea, întotdeauna în întuneric, a cuiwa care nu văzuse niciodată fața morții.

Cu o pricepere căpătată în fătutul vacilor, a oilor și a cățelelor, apucă fesele copilului și îl smulse pentru totdeauna din pântecul mamei. Doña Inés nu avea să știe niciodată cât de adânc avea să devină golul.

– Este fată! exclamă ea când o palpă.

– O fetiță! repetă Isabela.

– Un copil viu! replică vocea doctorului Cubedo.

– O fetiță... fu auzit spunând Don Gustavo.

În acea clipă, domnul Valdés nu știa ce să simtă sau să gândească.

Doña Inés era albă ca laptele. Părea să-și fi pierdut mințile. Mormăia doar cuvinte pe care nimeni nu le înțelegea.

– Doamnă, rezistați, copilul dumneavoastră este aici!

Tânăra legă buricul cu mătase și îl dezinfectă cu câteva picături de alcool. Chiar atunci, fata plânse.

Isabela o duse în fugă la lighean și, în timp ce o curăța, întrebă:

– Don Gustavo, cum se va numi?

– Lasă-l încolo de nume, femeie! răspunse doctorul Cubedo.

Menajera din Espiritu Santo se apropie de doctor la o distanță imprudentă.

– Iertați-mă, domnule doctor, spuse. Este la fel de urgent ca fata să fie botezată, nu cumva să...

– Nu mai cobi! Ajunge cu semnele rele, la naiba, doar ți-am mai spus!

Isabela își ținu gura, dar, vorbărează și insistentă cum era, după două secunde o luă de la capăt.

– Poate că sunteți doctor, iar eu sunt slugă, dar o închin Fecioarei cu nume, așa cum e dat de la Dumnezeu.

După ce spuse asta, o înfășură în cearșafuri curate și fugi pe scări. În noapte răsunară cuvintele moașei:

– Isabela, se va numi Carolina!

Nu știa cine hotărâse asta. Dar era mai puțin important. La fel cum era mai puțin important că, în loc de Carolina,

Isabela auzise Catalina și că avea să rămână pentru totdeauna cu acest nume de martiră: Catalina.

Capela conacului, din granit robust și cu acoperișul în formă de fronton, se afla la douăzeci de metri de intrarea principală. Menajera deschise ușa de lemn și, îngenunchind în fața Sfintei Fecioare de pe Muntele Carmel, se rugă, precum toți credincioșii parohiei, pentru Doña Inés, însănătoșirea ei grabnică și pentru ca fiica ei să aibă un viitor frumos.

– Uită-te la fetița pe care ți-o aduc! Numele ei este Catalina. Primește-o, Sfântă Fecioară de pe Muntele Carmel! Și ai grijă de mama ei! Promit să nu lipsesc de la nici o slujbă de duminică!

O așeză la picioarele icoanei și o ținu ridicată câteva minute. Închise ochii pentru a spune rugăciunea pe care o știa pe de rost, iar când îi deschise, i se păru că o văzu pe Fecioară plângând.

– Dumnezeule, ce cruce, ce cruce! exclamă Isabela cu frica în stomac.

Don Gustavo începu și el să plângă. Își sărută soția pe frunte și se retrase în turnul lui cu vedere spre insulele Cíes. Nu-și amintea să fi fost vreodată atât de speriat. Nici măcar când plecase din Cuba. Nici când își jucase ultimul real la fabrica de cherestea. Nici când primise vestea despre moartea rudelor sale. Una după alta.

Niciodată.

– Don Gustavo! strigă moașa Mariña, Don Gustavo! Sunteți aici? întrebă ea.

Dar nimic.

Don Gustavo părea să se fi evaporat din această lume. Din turn avea o panoramă perfectă asupra moșiei pe care se afla impunătorul conac. Capela, grânarul, frumoasele grădini la fel de întunecate ca orizontul la acea oră din noaptea nefastă de la Punta do Bico. În fundal, învecinându-se cu grajdurile și cu hambarul, se afla casa îngrijitorilor. Pâlpăirea slabă a unei lămpi așezate într-un colț lumina încăperea cu podea de piatră,

dărăpănată și murdară. Don Gustavo reuși să zărească trupul contorsionat al Renatei, în poziție de naștere.

La fel ca animalele Mariñei.

Silueta înfățișa o femeie țipând spre cer, cu un gest dureros, cu părul răvășit peste față, cu palmele deschise, împingând pământul ca și cum ar fi vrut ca acesta să se deschidă sub ea, iar corpul să-i arunce copilul din pântec.

Ținea țipetele și durerea pentru ea însăși.

Fără alți martori, în afară de privirea distantă a domnului Valdés, Renata dădu naștere altei fete pe care avea să o cheme Clara. Avea să poarte numele de familie al lui Domingo, Alonso, iar cel al mamei, Comesaña, avea să fie cel de-al doilea nume.

Clara Alonso Comesaña.

- Domnule Valdés?

- Sunt aici, fetițo! murmură el.

Mariña, ghidată de voce, se apropie de el și îi atinse spatele. Tremura de la ceafă până la glezne.

- Să vă aduc niște apă? îl întrebă din nou moașa cu îngrijorare.

- Nu este nevoie.

- Mergeți la soția dumneavoastră!

Orice bărbat, oricât de mare i-ar fi averea, faima sau stirpea, sfârșea prin a face o greșeală. Domnul Valdés se apropie de Doña Inés și fixă cu privirea pântecul soției sale. În privire purta greutatea greșelii săvârșite.

CAPITOLUL 2

Abia când se crăpă de ziuă, moșia domnilor Valdés își regăsi liniștea, înainte de ivirea zorilor și de prima furtună a dimineții. Ceasul arăta ora trei când Doña Inés fu cuprinsă de efectele unui sedativ slab, administrat de doctorul Cubedo pe o batistă îmbibată în cloroform, pe care-l scosese din geanta sa. Isabela îndeplini ordinele cu supunere.

- Să n-o deranjați pe mamă! le zise acesta. Să pui copila la piept să sugă!

Servitoarea protestă, pentru că nu mai avea lapte, dar doctorul insistă până când interveni moașa:

- Domnule doctor, și eu alăptez. Mi-ar prinde bine să sugă de la mine ca să nu rămân fără lapte.

Medicul se întoarse surprins spre ea, auzindu-i mărturisirea, și o întrebă dacă era vaccinată. Tânăra încuviință.

- Atunci am rezolvat problema. Fata va alăpta copila până când se va recupera Doña Inés. Te descurci?

- Domnule doctor, nu mai desconsiderați o oarbă, că dacă-i oarbă nu înseamnă că-i și proastă!

- Atunci am rezolvat problema, repetă Cubedo.

- Când se va trezi soția mea? întrebă Don Gustavo.

- Momentan, lăsați-o să doarmă oricât ține efectul cloroformului.

- Și apoi? insistă doica.